

Ораторська майстерність

Вправа
«Вчимося готувати промову для публічного виступу»

Опис. Запропонована вправа розрахована на повний урок. Умовно її можна поділити на три етапи: 1) загальна інформація про публічний виступ, промови, TED Talks; 2) вивчення основних складових промови на прикладі виступу «На полі бою з імперією російських фейкових новин»; 3) складання структури власної промови. Якщо немає часу на всі етапи, можна виконати один із них: у класі проаналізувати промову, а написання власної структури й тексту дати на домашнє завдання або перед цим уроком дати випереджальне завдання (дізнатися в інтернеті, що таке TED-промови та прочитати текст виступу Ольги Юркової вдома), а на уроці одразу розпочати обговорення промови та складання структури власної.

Учень має знати

- » як побудувати успішну промову;
- » мовні особливості промов.

Учень має розуміти

- » як логічно структурувати текст промови та добирати відповідні мовностилістичні засоби;
- » як формувати ідею публічного виступу.

Учень має вміти

- » систематизувати, зіставляти, інтерпретувати готову інформацію;
- » написати текст власної промови.

Вправа «Вчимося готувати промову для публічного виступу»

Мета

- » сформувати в учнів базові знання про складові успішної промови;
- » ознайомити з промовою на тему фейкових новин та інформаційної війни.

Уміння і навички з інфомедійної грамотності

- » уміння висловлювати й обґрунтовувати власну позицію;
- » стійкість до впливів, ідентифікація проявів пропаганди та фейків.

Що необхідно підготувати до уроку

- » текст виступу Ольги Юркової «На полі бою з імперією російських фейкових новин»;
- » відео виступу [6].

ЗАПИТАЙТЕ. Хто з вас полюбляє виступати публічно, перед великою аудиторією? (Якщо хтось відповів ствердно, **ЗАПИТАЙТЕ**, що саме подобається; хто не любить — **ЗАПИТАЙТЕ**, чому, **ОБГОВОРІТЬ** переживання, страхи; **ЗАУВАЖТЕ**, що й дорослі люди часто бояться публічних виступів і дуже хвилюються, навіть якщо вже мають досвід, і це нормально.) Чи бачили ви останнім часом публічний виступ, який вам сподобався — були присутні на заході чи переглядали відео в інтернеті? Що саме сподобалося в цьому виступі? (Зверніть увагу, що саме сподобалося: сама особистість мовця, суть його виступу чи, можливо, презентація.)

Для приміток:

НАГАДАЙТЕ. Людину, яка виступає, ми називаємо *мовцем*. Тепер частіше застосовують іншомовне слово — *спікер* (від англійського слова *speak* — говорити). Мовець виголошує промову. Ще одна традиційна назва для мовця — оратор.

Ораторське мистецтво — досконале вміння говорити до групи людей. Нині ораторське мистецтво затребуване в різних сферах, оскільки це потужний спосіб доносити свої думки до великої групи людей, щоб інформувати їх або впливати, переконувати. Промови можуть бути дуже різними. Наприклад, це можуть бути політичні промови на найвищому рівні — президента держави чи голови парламенту, а можуть бути локальні — на конференціях представників різних галузей: розробників, підприємців, соціальних активістів, педагогів, науковців, журналістів.

ЗАПИТАЙТЕ. Чи чули ви про конференції формату TED?

ДОВІДКА. TED (*Technology, Entertainment, Design — технології, розваги, дизайн*) — американська некомерційна організація, відома насамперед своїми конференціями, присвяченими «ідеям, вартим поширення», — TED Talks. Вони проводяться ще з 1984 року. Спочатку теми виступів були зосереджені на технологіях, розвагах та дизайні, але згодом конференції стали міжгалузевими, тож виступи тут виголошуються на дуже різні теми — науки, освіти, бізнесу, мистецтва, розвитку дітей, інновацій, глобальних проблем, сталого розвитку. Це зроблено для того, щоб учасники розширили свій світогляд, подумали про речі поза своїм професійним розвитком. Активісти започатковують регіональні

конференції, наприклад, існує TEDKyiv. Відео з цих конференції набувають достатнього розповсюдження і збирають багато переглядів. На сайті можна переглянути відео англійською (усі вони тривають до 18 хвилин), але до багатьох популярних із них є субтитри різними мовами, у тому числі українською чи російською (якщо є можливість, відкрийте головний сайт TED: <https://www.ted.com>).

Для приміток:

СКАЖІТЬ. Звісно, публічних виступів треба вчитися, майстерність приходиться з практикою. Важливими складовими є й невербальна комунікація: ваші жести, міміка, поза тіла, рухи, а також тон та інтонація — це все частина майстерності оратора. Однак надзвичайно важливим є, власне, *текст промови*. І сьогодні ми опануємо деякі із секретів складання тексту для успішного виступу. А перед тим прочитаємо промову першої українки, яка виступила у програмі TED Fellows (цю програму свого часу придумали, щоб залучити талановиту молодь: тут виступи коротші — до 5 хвилин). Ольга Юркова — журналістка, медіатренерка, співзасновниця сайту StopFake. Її виступ відбувся у квітні 2018 року, наразі він зібрав уже більше мільйона переглядів і перекладений 26 мовами світу.

 РОЗДАЙТЕ учням текст промови й **ПОПРОСИТЬ** прочитати. Якщо є можливість, увімкніть відео (воно англійською, однак можна переглянути його з українськими субтитрами).

 ЗАПИТАЙТЕ. Які ваші загальні враження від промови? Як думаєте, чому ця тема важлива для іноземної аудиторії? (Тому що розповідає правдиву історію про події в Україні.) Які фрагменти вам сподобалися найбільше?

СКАЖІТЬ. Ми повернемося до детальнішого аналізу трішки пізніше.

 ЗАПИТАЙТЕ. А поки що скажіть, яка, на вашу думку, запорука успіху будь-якої промови?

НАВЕДІТЬ цитату куратора конференції TED Кріса Андерсона: *«Для цього [успішного виступу] важливі не впевненість у собі, не поведінка на сцені і не красномовність. Важлива сама ідея. Я використовую це слово в широкому сенсі. Ідея не обов'язково має бути технічним проривом, геніальним винаходом або запутаною теорією права. Це може бути елементарна порада. Або життєвий досвід, підкріплений сильною історією. Або гарна розповідь із глибоким смислом. Або ваші сподівання на майбутнє. Або просте нагадування про важливі життєві цінності. Ідея — це будь-яка думка, що може змінити наше світобачення. Якщо ви здатні відтворити свою ідею в головах людей — це дивовижно. У цю мить ви даруєте їм найцінніше — маленький шматочок своєї душі, який залишиться з ними назавжди».*

 ЗАПИТАЙТЕ. Яка головна ідея промови, котру ми щойно прочитали? (Учні можуть пропонувати різні варіанти, важливо скерувати їх до того, що це — важливість перевірки інформації.)

СКАЖІТЬ. Після того, як визначилися з ідеєю, потрібно подумати, як її донести до аудиторії. Потрібно, щоб виступ був зрозумілим і добре структурованим. Адже мовець може бути дуже талановитим і з класною ідеєю, але якщо він її подаватиме хаотично, то ніхто нічого не зрозуміє. Безумовно, структура залежить від мети і змісту виступу. Однак є

Урок №70. Ораторська майстерність.

Ольга Юркова. TED 2018. На полі бою з імперією російських фейкових новин

5 липня 2014 року українська армія увійшла у місто Слов'янськ на сході України. Вона збралася на масові мітинги на площі Леніна. Потім вони публічно розігнали сина проросійського військового. Йому було лише 3 роки, Євгенна Галана Пшаник розсміяла це скрізь російською Першою каналу.

Насправді, такого випадку ніколи не було. Я була у Слов'янську. Там немає площі Леніна. Насправді, чоловік Галани був активним проросійським бойовиком на Донбасі.

І це лише один із багатьох прикладів. Україна страждає від пропаганди та фейкових новин Росії наразі вже 4 роки. Але Росія не єдиний гравець у цьому просторі. Фейкові новини з'являються у всьому світі. Ми всі знаємо про них. Ми постійно бачимо і читалимо їх. Але справа у тому, що не завжди ми здатні вирішити що є фейком, а що правдою. Та ми створюємо наш рішення на фактах, отриманих із преси та соціальних мереж. Коли факти несправді, то і рішення несправді.

Багато людей вже не вірять нічому, та це навіть ще небезпечніше. Вони стають легкою здобичкою політиків та виборців, або навіть фобією за зброю. Фейкові новини — це погано не лише для журналістики. Це загроза для демократії і суспільства.

4 роки тому солдати у формі без жодних розпізнавальних ознак працювали в Кримській півострові, водночас з цією подією російське ЗМІ влаштували шапелю атаку фейками про Україну. Тоді група журналістів, серед них і я, заснували веб-сайт, щоб дослідити ці фейкові новини. Ми назвали його StopFake. Його мета була проста: вибрати новину, перевірити її правдивість, використувати достовірні джерела, які фото, відео та інші докази, які можна перевірити. Якщо підтверджується, що це фейк, ми публікуємо його на нашому сайті. Навіть StopFake — це інформаційний сайт, що аналізує пропаганду у всіх її проявах. Сайт доступний 11 мовами, у нас мільйони переглядів. Ми назвали більше ніж 10 тисяч людей, як відрадили правду від брехні. І ми вчимо перевіряти факти по всьому світу.

StopFake виверив більше ніж 1000 фейків про Україну. Ми ідентифікували 18 фейків, створених за допомогою цих фейкових новин. Наприклад, що Україна — фашистська держава, що це країна — банкрут, що це країна, яку меру хунта внаслідок державного перевороту. Ми довели, що це не памілка журналістів, а навмисна дезінформація.

Фейкові новини — це мовити зброю в інформаційній війні, але ми можемо захистити її цим зробити. У нас у всіх є смартфони. Коли ми бачимо щось цікаве, це часто буває автоматично. Ми клікаємо, і пошуковиком що інформація. Але як не стати частиною фейкових новин? По-перше, якщо новина надто драматична, емоційна, чи ви виглядає як емоційна, то найімовірніше, що це неправда. По-друге, не вірте.

Маніпуляції завжди дуже правдиві. Вони правдиві так, щоб задовольнити вас. Проведіть своє дослідження. Це другий пункт. Дуже просто. Зайдіть на інші сайти. Перевірте альтернативні джерела новин. Загуляйте мейла, адреси, номерні знаки, експерти, автори. Не просто вірте, перевіряйте. Це єдиний спосіб зупинити культуру фейкових новин.

Ця інформаційна війна стосується не лише фейкових новин. Наше суспільство будувалося на довірі: довіра до наших інститутів, до церкви, довіра до наших підлеглих, довіра до наших новинних редакцій. І це наш обов'язок — знайти спосіб відновити довіру, адже фейкові новини її руйнують.

Так запитайте себе: у що ви більше не вірите? Де саме ваша довіра була зруйнована? І що ви збираєтеся з цим робити?

Дякую!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

певний шаблон, спільний чи не для всіх виступів:

- вступ (окреслення змісту промови або ж яскравий несподіваний початок, щоб зацікавити аудиторію);
- постановка проблеми (чому ця тема важлива; тут можна розповісти якусь історію з прикладом);
- спосіб вирішення проблеми з аргументами, практична цінність такого способу;
- висновок.

Для приміток:

Щоб зацікавити аудиторію та привернути її увагу, можна поставити риторичне запитання (або не риторичне — й тоді попросити підняти руку) — це «розбудить» аудиторію. Або ж показати незвичний слайд, висловити парадоксальну думку. У промові Ольги Юркової на початку — історія, що буцімто українська армія розіп'яла сина військового. Це звучить досить дивно — й потім вона спростовує це:

«5 липня 2014 року українська армія увійшла у місто Слов'янськ на сході України. Вони зібрали усіх місцевих мешканців на площі Леніна. Потім вони публічно розіп'яли сина проросійського військового. Йому було лише три роки. Біженка Галина Пишняк розповіла цю історію російському Першому каналу. Насправді, такого випадку ніколи не було. Я була у Слов'янську. Там немає площі Леніна. Насправді чоловік Галини був активним проросійським бойовиком на Донбасі».

Постановка проблеми — про інформаційну війну та фейки: *«Україна страждає від пропаганди та фейкових новин Росії наразі вже чотири роки. Але Росія не єдиний гравець у цьому просторі. Фейкові новини з'являються у всьому світі. Багато людей вже не вірять нікому, та це навіть ще небезпечніше. Вони стають легкою здобиччю популістів на виборах або навіть беруться за зброю. Фейкові новини — це погано не лише для журналістики. Це загроза для демократії і суспільства».*

Вирішення проблеми — діяльність StopFake, а також важливість перевірки інформації щодня: *«Проведіть своє дослідження. Зайдіть на інші сайти. Перевірте альтернативні джерела новин. Загугліть імена, адреси, номерні знаки, експертів, авторів. Не просто вірте, перевіряйте. Це єдиний спосіб зупинити культуру фейкових новин».*

Висновок у цьому випадку поєднується із запитанням до аудиторії, стимулом замислитися: *«Ця інформаційна війна стосується не лише фейкових новин. Наше суспільство будується на довірі: довірі до наших інституцій, до науки, довірі до наших лідерів, довірі до наших новинних редакцій. І це наш обов'язок - знайти спосіб відновити довіру, адже фейкові новини її руйнують. Тож запитайте себе: у що ви більше не вірите? Де саме ваша довіра була зруйнована? І що ви збираєтеся з цим робити?»*

СКАЖІТЬ. Якщо час промови дозволяє, вона може включати ще такий важливий компонент, як історія. Оповідування (сторітелінг) — це популярний нині елемент і журналістських текстів, і публічних виступів. Оскільки реальні історії з життя — із зав'язкою, кульмінацією, з героями — завжди цікаві для аудиторії. Та перш ніж приймати рішення, чи варто включати історію до свого виступу, слід подумати, чи доречна вона тут, чи не переключить увагу слухачів на щось інше й чи не буде вона занадто довгою.

Мовні особливості

Для приміток:

- **Зрозумілість.** Найголовніше, щоб вас зрозуміли всі присутні слухачі. Тому не потрібно використовувати складну лексику чи специфічну термінологію, вузькі поняття, оскільки аудиторія не обов'язково добре орієнтується в цій темі.
- **Лаконічність.** Письменник Річард Бах якось сказав: *«Сила великої книги зосереджена у видаленому слові»*. Це стосується і промов. Навіть якщо вам здається, що можна розповісти на певну тему ще багато всього цікавого, поставтеся критично до себе й безжально редагуйте.
- **Застосуйте переважно прості речення.** Якщо використовуєте складні речення, вони не мають бути задовгими. Слухачеві важко сприймати на слух довгі речення й утримувати в голові початок. Тому краще — як у запропонованій промові — вживати прості речення.
- **Обережно з неповними та односкладними реченнями.** З одного боку, у публічному виступі ці типи речень використовуються часто — наприклад, називні (коментуючи слайди чи описуючи явище), означено-особові («Розумію ваше здивування...», «Постараюсь пояснити докладно...»). З іншого боку, важливо, щоби слухачі розуміли, хто виконує дію, особливо якщо ви розповідаєте історію (хто такі умовні «ми» чи «вони»).
- **Уникати пасивних та безособових конструкцій.** Речення на кшталт «Було зроблено висновок...», «Там будується новий комплекс...», «Буде застосований новий метод...» — загалом ці конструкції не є природними та милозвучними для української мови, а живі виступи роблять менш цікавими та жвавими.

СКАЖІТЬ. Спробуймо написати текст власної промови. Уявіть, що вам потрібно виступити на локальній версії TEDTalks, на одній із секцій: «Інтернет та телебачення», «Навколишнє середовище та екологія», «Здоровий спосіб життя» (*вчитель замінює теми на свій розсуд чи додає інші варіанти*). Оберіть тему для однієї з категорій, у якій ви почуваетесь впевнено і яка, що важливо, цікава особисто вам, надихає вас. Це може бути розповідь про ваш досвід — якась ситуація, яка наштовхнула вас на роздуми про певну проблему: наприклад, важливість зменшити обсяг проведеного в соцмережах часу, прибирання сміття, здорове харчування тощо, це може бути і книжка чи фільм на одну із запропонованих тем. Головне, щоб ви для себе могли сформулювати ідею в одному реченні. Подумайте й запишіть її зараз. Після того як визначилися з ідеєю, необхідно написати план — структуру виступу. Як ви зацікавите аудиторію на початку? Про яку проблему будете говорити, можливо, наведіть приклад, чому вона важлива. Як, на вашу думку, її можна вирішити? Чим ви завершите свій виступ?

 ПРИМІТКА. Структуру промови можна зобразити у вигляді дерева. Стовбур — це головна ідея, а від неї відходять гілки, кожна з яких може розширювати розповідь — деталь чи історія, запропоноване вирішення проблеми.

 ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ. На основі складеної структури написати текст виступу (до 3 хвилин). Загальний обсяг тексту промови в кількості слів визначає вчитель.

СЛОВНИК

Мовець (оратор, спікер) — людина, яка виступає, виголошує промову.

Ораторське мистецтво — досконале вміння говорити до групи людей.

Для приміток:

ДЖЕРЕЛА

1. Абліцова Анна. Підготовка до публічного виступу: 10 порад від практикуючого оратора [Електронний ресурс] // KFund-Media. — 26.06.2018. — Режим доступу до ресурсу: <https://kfund-media.com/lavry-ta-ovatsiyi-10-porad-yak-pidgotuvatysya-do-publichnogo-vystupu/>.
2. Томан Іржи. Мистецтво говорити. — Київ : Політвидав України, 1989. — 293 с.
3. Андерсон Кріс. Успішні виступи на TED. Рецепти найкращих спікерів. — Наш формат. — 2016. — 156 с.
4. Секрети успішного виступу: лайфхаки від спікерів TED [Електронний ресурс] // Українська правда. Життя. — 09.02.2018. — Режим доступу до ресурсу: <https://life.pravda.com.ua/society/2018/09/2/232877/>.
5. Юркова Ольга. Ідея, репетиції, толерантність і книжки. 20 секретів успіху конференції TED у Ванкувері [Електронний ресурс] // MediaSapiens. — 14.06.2018. — Режим доступу до ресурсу: https://ms.detector.media/mediaprosvita/how_to/ideya_repetitsii_tolerantnist_i_knizhki_20_sekretiv_uspikhu_konferentsii_ted_u_vankuveri/.
6. Юркова Ольга. На полі бою з імперією фейкових новин [Електронний ресурс] // TED.com. — 2018. — Режим доступу до ресурсу: https://www.ted.com/talks/olga_yurkova_inside_the_fight_against_russia_s_fake_news_empire/transcript?language=uk.

АВТОРКА: Марина Дорош

ВИВЧАЙ ТА РОЗРІЗНЯЙ:
інфо-медійна грамотність

Матеріали розроблені в рамках проекту «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність», який виконується IREX за підтримки посольств США та Великої Британії, у партнерстві з Міністерством освіти і науки України та Академією української преси. Використання матеріалів дозволене лише з некомерційною метою і за умови посилання на проєкт та IREX.

Ольга Юркова. ТЕД 2018. На полі бою з імперією російських фейкових новин

5 липня 2014 року українська армія увійшла у місто Слов'янськ на сході України. Вони зібрали усіх місцевих мешканців на площі Леніна. Потім вони публічно розіп'яли сина проросійського військового. Йому було лише 3 роки. Біженка Галина Пишняк розповіла цю історію російському Першому каналу.

Насправді, такого випадку ніколи не було. Я була у Слов'янську. Там немає площі Леніна. Насправді, чоловік Галини був активним проросійським бойовиком на Донбасі.

І це лише один із багатьох прикладів. Україна страждає від пропаганди та фейкових новин Росії наразі вже 4 роки. Але Росія не єдиний гравець у цьому просторі. Фейкові новини з'являються у всьому світі. Ми всі знаємо про них. Ми постійно бачимо і читаємо їх. Але справа у тому, що не завжди ми здатні відрізнити що є фейком, а що правдою. Та ми ґрунтуємо наші рішення на фактах, отриманих із преси та соціальних мереж. Коли факти неправдиві, то і рішення неправильні.

Багато людей вже не вірять нікому, та це навіть ще небезпечніше. Вони стають легкою здобиччю популістів на виборах, або навіть беруться за зброю. Фейкові новини — це погано не лише для журналістики. Це загроза для демократії і суспільства.

4 роки тому солдати у формі без жодних розпізнавальних ознак прибули на Кримський півострів, водночас з цією подією російські ЗМІ влаштували шалену атаку фейками про Україну. Тож група журналістів, серед них і я, заснували веб-сайт, щоб дослідити ці фейкові новини. Ми назвали його StopFake. Ідея проста: вибрати новину, перевірити її правдивість, використовуючи достовірні джерела, як-то фото, відео та інші докази, які можна перевірити. Якщо підтверджується, що це фейк, ми публікуємо його на нашому сайті. Нині StopFake - це інформаційний хаб, що аналізує пропаганду у всіх її проявах. Сайт доступний 11 мовами, у нас мільйони переглядів. Ми навчили більше ніж 10 тисяч людей, як відрізнити правду від брехні. І ми вчимо перевіряти факти по всьому світу.

StopFake викрив більше ніж 1000 фейків про Україну. Ми ідентифікували 18 міфів, створених за допомогою цих фейкових новин. Наприклад, що Україна — фашистська держава, що це країна — банкрут, що це країна, якою керує хунта внаслідок державного перевороту. Ми довели, що це не помилка журналістів, а навмисна дезінформація.

Фейкові новини — це могутня зброя в інформаційній війні, але ми можемо щось із цим зробити. У нас у всіх є смартфони. Коли ми бачимо щось цікаве, це часто буває автоматично. Ми клікаємо, і поширюємо цю інформацію. Але як не стати частиною фейкових новин? По-перше, якщо новина надто драматична, емоційна, чи виглядає як кліколовка, то найімовірніше, що це неправда. Правда інколи є нудною.

Маніпуляції завжди дуже привабливі. Вони придумані так, щоб захопити вас. Проведіть своє дослідження. Це другий пункт. Дуже просто. Зайдіть на інші сайти. Перевірте альтернативні джерела новин. Загугліть імена, адреси, номерні знаки, експертів, авторів. Не просто вірте, перевіряйте. Це єдиний спосіб зупинити культуру фейкових новин.

Ця інформаційна війна стосується не лише фейкових новин. Наше суспільство будується на довірі: довірі до наших інституцій, до науки, довірі до наших лідерів, довірі до наших новинних редакцій. І це наш обов'язок — знайти спосіб відновити довіру, адже фейкові новини її руйнують.

Тож запитайте себе: у що ви більше не вірите? Де саме ваша довіра була зруйнована? І що ви збираєтеся з цим робити?

Дякую!

Для приміток:

Handwriting practice area with 20 horizontal dotted lines.